

Күч-көлснә шин диилвэрмүд

Хальмг АССР-н Деед Советд сунъгъвр келгьиг 1958 джилин октябрин 19-д кехми гидж батлсн РСФСР-н Деед Советин Президиумин Указ одахн газетд барлгдла.

Ода республикәр төгәлиньгдән сунъгъврин кампаньд кегдх белдврин көдлмиш эклчкв.

Сунъгъврин кампань' нег үлү сунъгъврин бийинь кинән, сәәнәр, тохиятагъар келгьн—мана партийн болн советск организацет ик шүүвр болдж гарчана. Эң көдлмишн чинртәнь йир кемджалдж келдж болшго.

Хальмг АССР-н Деед Советд сунъгъвр келгьн, экләд делгдрж йовх сунъгъврин кампанә көдлмиш, республикин күч-көлсчирт ик гидг омг зүүлгьв.

Республикин колхозмуд болн совхозмуд дунд, селәнә эдл-ахун цут келдәчир дунд, промышленн предхатъсар загъсчир, малчир дунд, сунъгъврин кампаньд нерәдгден социалистическ дөрлдән шинәс улм гүддж делгдрж йовна.

Мана республикт нерднй туурен, кесн, күңәсн көдлмишәри ик тоомср зүүцхәсн, өмн нүүрт йовцхах оли хөөчир, үкрчир болн загъсчир бәәцхәнә.

СССР-н Деед Советин депутат, Яшкульск района «Лиманный» совхозин ах хөөч Ш. Д. Кичиковаг, Элет балгьсн шидрә Сталинә нертә колхозин ах хөөчир А. С. Михайленког, Т. М. Щепиниг, тохмта хөд өскдг «Черноземельский» совхозин ах хөөчир В. Г. Улюмджиевиг, А. Я. Сухошеевиг, И. И. Шейкиниг, Приютненск района 107-ч номертә совхозин ах хөөч Н. И. Реусиг, Сарпинск района «Гигант» колхозин ах хөөчир Никитенког болн Котляровиг—әдниг республикин күч-көлсчир цугъарн гилтә медцхәнә.

Малдан сән үвлзлгь белддж авлгъар, элвг күрх хотинь үвлзлгьүрнй зөөлгъәр, хаша-хаацинь бел кедж авлгъар эн хөөчир ода ик гүджрмг көдлмиш кедж йовцхана.

1960 джил күртә Хальмг республикин күч-көлсчир торгьн нооста хөөдиннй тоогьинь гурви сай күргдж өскх болдж эврәннй социалистическ Төрскәнәнчь өмн—батта даалгъвр авцхала. Эн төр күңәгддж йовна. Мана совхозмудар болн колхозмудар торгьн нооста хөөдин тонь джил ирвәс өсәд йовна. Онъгрен, ганцхн 1957 джилин саамд республикт хөөдин тонь өрәл сай шаху күрч өсв.

Республикин күч-көлсчир өдгә цагт государствиннй өмн күңәх зөвтә даалгъврмудан бас батта кевәр күңәддж йовцхана. Эн джил Хальмг Республик, гәävгьә гидг чинртә 10 сай пуд бууда государствд орулдж өгв. 82 минъгьн центнер әлдү цевр сән торгьн ноос орулад өгчкен; ноос орулдж өглгьн ода чигн кегдә бәәнә.

Эн джил мана республикин колхозмуд болн совхозмуд 111 минъгьн гектар газрт әрдни-шишә тәрсн; ик гидг ургъц авцхав. Өдгә цагт әрдни-шишән у р г ь ц х у

радж авлгьна ик көдлмиш кегджәнә. Данъгъар 40 шаху минъгьн гектар газрт әрдни-шишән ургъц хурагден, силос кегдәд даргдв. 250 минъгьн тонн, малд гәävгьә гидг шимтә хот болгч, әрдни-шишән силос белдгдв. Болв зуг эн көдлмиш төксәгдәд уга.

Малдан хойр джилдән элвг күрх хот белддж авлгьна көдлмиш ода чигн кегдә йовна. 1 сай 300 минъгьн гектар шаху газрт өвсн хадгдәд овал гддж одв.

Цуг эн тоотиг темдгләд тоолад авад ирхлә, республикин күч-көлсчир, Хальмг АССР-н Деед Советд кегдх сунъгъвриг, гар хоосар әс тосджахнй мел ил.

Им күчтә байрта йовдлмуд болджах цагт, мана республикин күч-көлсчирин производствени болн политическ өргмднй, улм сәәнәр көдлхәр седжәх әднә седкл-ухань йир ик.

Бидн Алдр Октябрьск социалистическ революцин 41-ч өөн уктдж йовнавди. Малан сәәнәр үвлзүлх — бас нег ик төр бәәнә. Кех көдлмиш ик.

Цуг эн деер келгден тоот, нертә өдрмүдиг, өмн нүүрт йовцхах хөөчир, үкрчир, загъсчир, тосхачир — республикин цуг күч-көлсчир, кесн, күңәсн сән көдлмишәри темдгхәр зүткдж йовцхана.

Оля — Каспийск канал тосхачир хооридан йоста социалистическ дөрлдә делгрүлдж көдлдж йовцхана. Михайловск участкад экскаваторшик болдж көдлдж йовх Николай Дорджиев көдлмишн сән үлгүр үзүлдж «Ковровец» гидг газр малтдг машигъәри эврәннй селгәнәннй даалгъврәс давулад, тер канал малтгдджах газрас, газаран гаргъад, өдр болгьн 100-120-д кубометр шавр авч хайна. Сунъгъврин өдрт болн Октябрьск революцин 41-ч өөнд нерәддж, джилә даалгъвр деерән немдж 15 минъгьн кубометр шавр малтдж хайх болдж үр Дорджиев үгән өгв. Эн канал-тосхачир дунд сәәнәр көдлджәх уле оли бәәнә.

Каспийск района загъсчир өдгә цагт бас шундж көдлдж йовцхана. Сунъгъврин өдрт нерәддж күч-көлснә вахтд зогссн Гердыковин, Сангаджиевин, Ермухановин бригаде загъс анъиллгьна даалгъврән кесг холван давулдж күңәддж йовцхана. Прикаспийск загъсна комбинатд түрүн эклцд бәргден оли минъгьн центнер загъсн әд-бод келгьнд орулгддж өггдв.

Сунъгъврин кампанә гүджрлтә цагнй эклчкв. Партийн болн советск организацет белдврин көдлмишән экләд кедж йовцхана.

Эн көдлмишиг тасрхан уагъар гарддж, сәәнәр бүрдәддж, оли-әмтәр дөнъ-нөкд авч, теднәр тулг кедж, күч-көлсчирин көдлхәр седжәх седкл-уха меддж, тедид дөнъ-нөкд болдж, республикин экономикаг болн культуриг цааранднй улм өбдгүллгъәр шинәс күч-көлснә диилвэрмүд күңлгь бүрдәлгьн — партийн болн советск организацесин эрки төрнй.